

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2023 r.

Sąd Okręgowy w T. I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca Sędzia SO Joanna Grzempka

Protokolant sekr. sąd. Natalia Kuc

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2023 r. w T. na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko A. S. i R. S.

o zapłatę, ewentualnie o ukształtowanie

1. oddała powództwo i powództwo ewentualne;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanych solidarnie 10.834 zł (dziesięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 68/23

UZASADNIENIE

Powód (...) w W. w pozwie przeciw R. S. i A. S. wnosił o zasądzenie od pozwanych na jego rzecz in solidum 591.641,91 zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następującego po doręczeniu stronie pozwanej odpisu pozwu do dnia zapłaty, która to kwota obejmowała

- od 409.163,38 zł jako równowartość kapitału wypłaconego na mocy umowy kredytu z 10 kwietnia 2008 r.
- 182.478,53 zł jako bezpodstawne wzbogacenie pozwanych w postaci równowartości kosztu korzystania z kwoty kredytu wskazanej powyżej.

W odpowiedzi na pozew pozwali wnieśli o oddalenie powództwa w całości, wskazując, że:

- co do kwoty 409.163,38 zł świadczenie zostało spełnione przed wytoczeniem powództwa przez złożenie przez pozwanych oświadczenia o potrąceniu wzajemnych wierzytelności
- co do kwoty 182.478,53 zł roszczenie jest bezzasadne i nie ma oparcia w przepisach prawa, a ponadto stanowi nadużycie prawo podmiotowe przez przedsiębiorcę względem konsumenta.

Pismem z dnia 11 sierpnia 2023 r. powód rozszerzył powództwo w ten sposób, że na wypadek nieuwzględnienia powództwa o zapłatę 182.478,53 zł, ewentualnie wniósł o zasądzenie od strony pozwanej 52.063,28 zł tytułem waloryzacji wypłaconego kredytu.

Pozwani podtrzymali żądanie oddalenia powództwa także w rozszerzonym zakresie, podnosząc, że w świetle orzecznictwa TSUE nie jest możliwa waloryzacja świadczenia po unieważnieniu umowy kredytu, nadto przepisy

wyłaczają waloryzację w przypadku świadczeń związanych z prowadzeniem przedsiębiorą, a taki charakter ma świadczenie banku.

Na rozprawie w dniu 23 listopada 2023 r. pełnomocnik powoda oświadczył, iż nie kwestionuje skuteczności oświadczenia o potrąceniu, na które powołali się pozwani w odniesieniu do kapitału kredytu.

Sąd ustalił i zważył, co następuje.

Powoda i pozwanych wiązała umowa kredytu nr (...) zawarta dnia (...) r. na mocy której bank wypłacił pozwanym (kredytobiorcom) kwotę 412.459,22 zł.

Kredytobiorcy wytoczyli przeciwko bankowi powództwo o zwrot części świadczeń spełnionych na mocy powyższej umowy, zarzucając jej nieważność. Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z dnia 14 października 2020 r. r. VI C 247/19 na rzecz kredytobiorców została zasądzona kwota 53.053,99 zł stanowiąca bezpodstawnie spełnione świadczenia w okresie od 6 listopada 2017 r. do 4 stycznia 2019 r. Wysokość świadczeń spełnionych przez kredytobiorców na podstawie wskazanej umowy wynosi 535.572,92 zł.

Kredytobiorcy wezwali bank do zwrotu kwot 376.309,83 zł (świadczeń uiszczonych w okresie od 4 czerwca 2008 r. do 4 października 2017 r.) oraz 162.747,56 zł (świadczeń spełnionych w okresie od 4 lutego 2019 r. do 6 czerwca 2022 r.). Nadto pismem z dnia 6 marca 2023 r. złożyli bankowi oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności w zakresie kwoty wypłaconego kapitału kredytu tj. 412.459,22 zł.

Okoliczności bezsporne, a ponadto: zaświadczenie o wypłacie kredytu k. 226, historia spłat k. 228-229, potwierdzenia przelewów k. 232-237, 239-243, wezwania do zapłaty z potwierdzeniem nadań k. 255, 256, 262-264, oświadczenie o potrąceniu wierzytelności w wysokości 412.549,22 zł k. 267 wraz z potwierdzeniem nadania i doręczenia k. 268-269, .wyrok z dnia 14 października 2020 r. k. 258, wyrok z dnia 24 czerwca 2022 r. k. 260,

Roszczenie o zapłatę 409.163,38 zł jako kapitału wypłaconego pozwanym na mocy umowy kredytu z dnia 10 kwietnia 2008 r. jest bezzasadne, ponieważ należy uznać je za spełnione w drodze potrącenia. Pozwanym przysługiwała, z tytułu nieważności umowy kredytu z 10 kwietnia 2008 r., wymagalna wierzytelność o zwrot spełnionych na jej podstawie świadczeń, którą potrącili z powyższą wierzytelnością banku. Wierzytelności umorzyły się do kwoty wierzytelności niższej, a więc wierzytelności banku o zwrot kapitału w wysokości 409.163,38 zł (art. 498 § 2 k.c.). W toku procesu pełnomocnik powoda oświadczył, że nie neguje skuteczności potrącenia. Roszczenie o zapłatę w tym zakresie należało więc oddalić, skoro świadczenie powodów zostało spełnione jeszcze przed procesem poprzez potrącenie.

Roszczenie o zapłatę 182.478,53 zł jako kosztu korzystania z kapitału kredytu, było bezpodstawne. Sąd odwołuje się do argumentacji zawartej w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 czerwca 2023 r. w sprawie C-520/21. W sprawie tej TSUE rozważał, czy w warunkach istniejących po uznaniu umowy zawartej z konsumentem za nieważną w całości, przepisy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty. Rozstrzygając to zagadnienie TSUE wyszedł z założenia, że zgodność z prawem Unii przepisów krajowych regulujących praktyczne skutki nieważności umowy kredytu hipotecznego z powodu istnienia nieuczciwych warunków zależy od tego, czy przepisy te, po pierwsze, pozwalają na przywrócenie pod względem prawnym i faktycznym sytuacji konsumenta, w której znajdowałby się on w braku tej umowy, a po drugie, nie zagrażają realizacji odstrasżającego skutku zamierzonego w dyrektywie 93/13.

W konkluzji swych rozważań TSUE przyjął, że art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej prawa krajowego, zgodnie z którą instytucja kredytowa ma prawo żądać od konsumenta rekompensaty wykraczającej poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania tej umowy oraz poza zapłatę ustawowych odsetek za zwłokę od dnia wezwania do zapłaty.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w całości podziela argumentację leżącą u podstaw powyższego stanowiska. W konsekwencji roszczenie skierowane przeciwko konsumentowi o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia polegającego na uzyskaniu świadczenia w postaci kapitału na mocy umowy uznanej następnie za nieważną, należy uznać a limine za niedopuszczalne.

Niedopuszczalność omawianego roszczenia należy też przyjąć na gruncie prawa polskiego. Nie istnieje bowiem ogólna norma przewidująca odpłatność korzystania z cudzego majątku. Podstawami takimi są np. przepisy o odsetkach umownych i za opóźnienie, przepisy o wynagrodzeniu za korzystanie z cudzej rzeczy czy przepisy regulujące określone typy umów, na podstawie których dochodzi do przekazania określonych dóbr do korzystania drugiej stronie umowy. Ustawodawca nie przewidział natomiast zasady odpłatności korzystania z korzyści uzyskanej bez podstawy prawnej w reżimie odpowiedzialności z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Przeciwnie, podstawową postacią zwrotu korzyści uzyskanej bez podstawy prawnej jest jej zwrot w naturze, bez powiększania o jakiejkolwiek korzyści uzyskanej przez bezpodstawnie wzbogaconego. Żaden przepis nie przewiduje rozszerzenia obowiązku wzbogaconego o zwrot korzyści uzyskanych na skutek dysponowania przedmiotem wzbogacenia przez określony czas.

Podzielenie stanowiska banku prowadziłyby do wykreowania całkowicie nowego roszczenia, z trudnymi dla oszacowania skutkami dla całego obrotu cywilnoprawnego, gdyż w zasadzie w każdym przypadku bezpodstawnego wzbogacenia zubożony mógłby żądać zwrotu ekonomicznej wartości korzystania przez wzbogaconego z przedmiotu wzbogacenia. Zbliżałoby też odpowiedzialność z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia do odpowiedzialności odszkodowawczej przez objęcie tą odpowiedzialnością również utraconych korzyści w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., co zostało odrzucone w judykaturze (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2017 r., V CSK 351/16, i z dnia 16 października 2020 r., V CSK 609/18).

Przechodząc do żądania ewentualnego sądowej waloryzacji świadczenia w postaci kapitału udzielonego przez bank kredytobiorcom, Sąd odwołuje się do przedstawionej wyżej argumentacji i w całości ją podziela. Przytoczone stanowisko TSUE odnosiło się do szeroko pojętych roszczeń, jakie mogą kierować instytucje kredytowe (banki) wobec kredytobiorców po unieważnieniu umowy (w tym wynagrodzenia, odszkodowania, zwrotu kosztów lub waloryzacji świadczenia) – co wynika *expressis verbis* z treści postanowienia Sądu Rejonowego dla W. Ś. w W. z dnia 12 sierpnia 2021 r. w sprawie I C 1297/21, kierującego do TSUE pytanie prejudycjalne, na kanwie którego zapadł omawiany wyrok. Z treści powyższego wyroku TSUE w żadnym aspekcie nie wynika aby nastąpiło lub aby zachodziły podstawy do różnicowania roszczeń banku, możliwych do skonstruowania po unieważnieniu umowy, w kontekście dopuszczalności określonego rodzaju (podstawy prawnej) roszczenia na gruncie przepisów dyrektywy 93/13.

Uzupełniająco należy wskazać, że podstawy roszczenia o waloryzację świadczenia powód upatruje w treści art. 358¹ § 3 k.c. przewidującego, że w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania, sąd może po rozważeniu interesów stron, zgodnie z zasadami współzycia społecznego, zmienić wysokość lub sposób spełnienia świadczenia pieniężnego, chociażby były ustalone w orzeczeniu lub umowie. Zakres zastosowania tego przepisu jest jednak ograniczony, albowiem stosownie do § 4 z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Bez wątpliwości w odniesieniu do powodowego banku spełniona jest przesłanka wyłączająca go z możliwości żądania waloryzacji. Powód bowiem prowadzi przedsiębiorstwo, a świadczenie, które ma zostać zwaloryzowane, pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Związku tego nie eliminuje tzw. unieważnienie umowy (ustalenie nieważności, ustalenie nieistnienia stosunku kredytu), ponieważ świadczenie, które konsument ma obowiązek zwrócić a którego zwrotu może żądać bank, powstało w bezpośrednim i wyłącznym związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Nie sposób twierdzić, że między stronami doszło do przypadkowego przesunięcia majątkowego, którego zwrot – z punktu widzenia banku – mógłby być oceniany inaczej niż jako związany bezpośrednio z działalnością gospodarczą. Bank nie podejmował wobec pozwanych innych czynności niż wynikające z zakresu działalności swego przedsiębiorstwa.

Nie można też tracić z pola widzenia tego, że za wydłużenie czasu trwania stanu bezpodstawnego wzbogacenia odpowiadają w znacznym stopniu same banki, które od wielu lat konsekwentnie i wbrew orzecznictwu sądów odmawiają przyznania, że postanowienia umowy wprowadzające mechanizm waloryzacji kursem waluty obcej były abuzywne. Zmuszanie kredytobiorców do dochodzenia roszczeń w procesach cywilnych powoduje wydłużenie czasu potrzebnego do rozliczenia roszczeń restytucyjnych obu stron, przyczyniając się do utraty realnej wartości roszczeń obu stron na skutek inflacji.

Uznanie roszczeń banku za bezpodstawne uzasadniało pominięcie wniosków o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego oraz z przesłuchania stron jako zbędnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W konsekwencji, w oparciu o wskazane przepisy prawa i powyższe rozważania, powództwo główne i ewentualne zostało oddalone w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł po myśli art. 98 k.p.c. uznając pozwanych za wygrywających proces w całości. Na koszty procesu należne pozwany składają się: jedna stawka zastępstwa procesowego (10.800 zł) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictwa (34 zł).